

CECILIA STEGÖ CHILÒ:

Arbetsrättscirkusen

D en svenska arbetsrättscirkusen satsar sannerligen på allt djävare nummer. Från undantagstillstånd i paragraftrapetserna till största möjliga tystnad från den normalt så dominante direktörens sida.

Med kostnaderna täckta av staten hotas sällskapets överlevnad knappast av en missnöjd publik – den har av allt att döma redan lämnat tältet – utan från det löjets skimmer som uppstår när det uppenbara påpekas: Vad är det för kul med dålig cirkus? Vad är det som är så komplicerat med arbetsrätt? Ingenting.

Nej, arbetsrätt är inte svårt om man ser till behoven och verktygen. På de områdena är det mesta solklart. Företagarna – de arbetslösa och samhällsekonomin – behöver avreglering och juristerna kan ordna den. Alltså: vad är det som är så svårt med leveransen, och med den arbetsrättsliga debatten?

Allt, ty den reflekterar inte det uppenbara utan det dolda. Den handlar om privilegier och makt och om möjligheten att utnyttja människors rädsla inför osäkra förändringar. Och *det* är knepiga saker.

Både den europeiska och svenska historien kan emellertid lära oss en hel del om hur makthavare,

---

CECILIA STEGÖ CHILÒ är ledarskribent i *Svenska Dagbladet* och *Svensk Tidskrifts* europakrönikör.

särintressen och enskilda människor reagerar när utvecklingen trycker på mot etablerade strukturer.

Europa upplevde denna typ av spänning i början av 1800-talet. Då var det allt ifrån teknikens utvecklingsprång till människornas större självtillit som utmanade de reglerade ekonomierna och det otillräckliga folkliga inflytandet.

Med växande ekonomiska svårigheter blev privilegierna alltmer synliga och ifrågasatta. De liberala idéerna fick vind i seglen. Socialismen föddes.

Legitimitet och stabilitet

I det tidiga 1800-talets Sverige hette arbetsrätt skråväsende. Skråväsendet skyddade de som hade (jobb, utkomst, ställning) från dem som inte hade, genom en effektiv konkurrensbegränsning. Och precis som fackföreningarna idag hade hantverks- och handelsföreningarna en direkt kanal till makten. De levererade legitimitet och stabilitet till makthavarna som betalning för ensamrätten på handel och produktion.

Men stabilitet råder inte för evigt och allra minst när människor upplever att de måste försöka förbättra sina levnadsvillkor.

I sådana lägen borde det vara svårt att försvara det bestående, men för att undvika omprövning går det förstås också att måla om argumentationslinjen.

Redan på 1800-talet visste det privilegiebärande

borgarskapet att dölja sitt egenintresse i tal om allmännyttan. Och kampen mot avregleringarna gav de mest fanatiska aldrig upp. Det finns det ingen anledning att tro att dagens fackföreningar skall göra heller.

Det är alltså inte att undra över att ett par ganska obetydliga och högst otidsenliga arbetsrättsregleringar kan få vanliga hyggliga ombudsmannasvenskar att bete sig som tragikomiska cirkusfigurer.

Ökat elände

Oavsett om de slåss för sitt egenintresse eller mot framtidens eller frihetens demoner, så slåss de för livet. Fallor magin, försvinner substansen. Visas inte den fulla fackliga styrkan kan kamraterna på den politiska kanten börja flirta med allmänintresset, ungefär som Miterrand och Gonzalez gjorde vid mitten av 80-talet.

” Det är alltså inte att undra över att ett par ganska obetydliga och högst otidsenliga arbetsrättsregleringar kan få vanliga hyggliga ombudsmannasvenskar att bete sig som tragikomiska cirkusfigurer. ”

För att förhindra detta gäller det att vinna så många som möjligt för privilegiernas (förlåt, stabiliteten och allmännyttans) bevarande.

Det är just detta som facken håller på med idag. Likt mästarna i det merkantilistiska Europa säger de: Ökade livschanser för alla leder bara till ökat elände – för alla. Det är ett korttrick som bara kan gå hem om publiken tittar åt annat håll. Men det gör den ofta i orostider.

Över hela Europa ligger stater till sängs i ”svenska sjukan”. De offentliga åtagandena är för stora, skuld- och skattebördorna för tunga och arbetsmarknaderna alltför låsta för att klara den allt hårdare världskonkurrensen. Dessutom brottas nästan alla europeiska stater med sina av regleringshistorien skapade särintressen.

Samhällsutvecklingens släpänkare

Allvaret i tillstånden varierar naturligtvis, men sjukdomsinsikter är det dåligt bevänt med. Någon uppbrotsstämning går knappast att spåra.

Om en nation går mot ett uppbrott avläses knappast i det partipolitiska landskapet – politiken är och förblir nog samhällsutvecklingens släpänkare – utan i vad (framförallt yngre) människor hittar på och gamla makteliter försöker att undvika.

Under de sista åren i det kommunistiska Östeuropa undvek politikerna allt väsentligt och betedde sig med sina skenfäktningar som pajaser. Alltmedan folken tänjde på frihetens ramar och skapade sina egna frizoner.

Så egentligen borde vi kanske tycka att det är kul med dålig cirkus. Ty den kan mycket väl representera början på slutet för samhället där ”somliga djur är mer jämlika än andra”.